

Nie taki wilk straszny

Opracowanie:

Iwona Supronowicz

Iwona Witkowska

http://wspolistnienie.eco.pl/wbw/prezentacja/wilk/mlodziez/srodowisko_film.html

Wskazówki do uruchomienia prezentacji

- **Plik dźwiękowy do prezentacji można pobrać dodatkowo.**

Wilk szary (Canis lupus)

- Wilk jest największym przedstawicielem rodziny psowatych i przodkiem psa domowego.
- Wykształcił aż 26 podgatunków, różniących się ubarwieniem, ciężarem oraz siedliskiem.
- Wbrew powszechnej opinii o wielkości tych zwierząt, ich rozmiary nie są imponujące: długość ciała do 124 cm, wysokość do 85 cm, a masa nie przekracza przeważnie 60 kg.
- <http://wspolistnienie.eco.pl/wbw/prezentacja/wilk/mlodziem/film.html>

Wilk szary (Canis lupus)

- Futro głównie w różnych odcieniach szarości, ale może być też białe, piaskowe, rdzawe, a nawet czarne.
- Największy podgatunek zamieszkujący Alaskę ma śnieżnobiałe futro i może osiągnąć do 80 kg wagi.
- Podgatunki zamieszkujące azjatyckie stepy są żółto-szare i osiągają maksymalnie 20 kg.

Podgatunki wilka

Wilk eurazjatycki

Wilk syberyjski

Podgatunki wilka

Wilk egipski

Wilk meksykański

Podgatunki wilka

Wilk polarny

Wilk tybetański

Wilcze stado - wataha

Wilk to inteligentne zwierzę społeczne, którego przetrwanie zależy od organizacji stada, zazwyczaj składającego się z 8-12 osobników. Hierarchia stada jest jasno określona, a główną rolę odgrywa w niej dominująca para - samiec i samica „alfa” (basior i wadera). Spotyka się również wilki samotniki.

Wychowanie szczeniąt

Młode w liczbie 4-7 rodzą się w norze. Samicą karmiącą opiekuje się samiec, a także reszta stada. To samo dotyczy późniejszej opieki nad młodymi. Samodzielność wilki uzyskują w wieku 2 lat.

Komunikacja w stadzie

Wilki wyją, by zaznaczyć swoją obecność i określić granice swego terytorium. Wycie jest słyszalne z odległości 10 km i pozwala rywalizującym stadom trzymać się w bezpiecznej odległości i unikać konfrontacji.

Komunikacja w stadzie

W komunikacji wizualnej istotną rolę odgrywają uszy, oczy, pysk (wargi, zęby), ogon oraz ułożenie włosów.

http://wspolistnienie.eco.pl/wbw/prezentacja/wilk/mlodziez/komunikacja_wizualna_film.html

Komunikacja w stadzie

Wilk posiada specjalne gruczoły zapachowe informujące o kondycji i stanie danego osobnika. Ślady zapachowe pozostawione przez gruczoły znajdujące się pomiędzy opuszkami palców pozwalają na rozpoznanie tropów innych wilków i na rozróżnianie członków własnego stada.

Wilki i ludzie

- Wilki od wieków budziły w ludziach silne i sprzeczne uczucia.
- Z jednej strony człowiek podziwiał je za piękno, odwagę, siłę, wytrwałość i dążenie do wolności, z drugiej strony, te same cechy budziły w nim strach.
- Dlatego też w legendach różnych ludów wilk występuje jako symbol zła, strachu, okrucieństwa jak i zwierzę dobre, życzliwe, opiekuńcze i mądre.

Wilk w różnych kulturach

- W mitach Chin i Mongolii znany był „niebiański wilk”. U Mongołów uchodził on za mitycznego przodka. Prawdopodobnie chodzi tu o szarego wilka stepowego, którego potomkiem miał być Czyngis-chan.
- W mitologii chińskiej wilk był strażnikiem Niebiańskiego Pałacu.

Wilk w różnych kulturach

W kulturze japońskiej wilk jest postrzegany pozytywnie, występuje m.in. jako strażnik gór, pomagający ludziom. Zabicie wilka sprowadzać miało nieszczęście.

Wilk w różnych kulturach

- W kulturze rzymskiej pojawienie się wilka przed bitwą zwiastowało pomyślny przebieg walki.

Wilk w różnych kulturach

Wilczyca
kapitolińska

- W mitologii rzymskiej wilczyca wykarmiła swym mlekiem legendarnych założycieli Rzymu – bliźniaków Romulusa i Remusa.

Wilk w różnych kulturach

- **Bardzo stare plemiona ubierały w wilcze skóry myśliwych i czarowników. Miało to zapewnić im najcenniejsze cechy tych wyjątkowych zwierząt.**
- **Zęby wilka zawieszone na szyi miały chronić ludzi od zła.**
- **W słowiańskich wierzeniach główny duch przybierał postać wilka, puchacza lub wichru. Słowianie ze strachu starali się nie wymieniać nazwy wilka, stąd znane jest dziś powiedzenie „nie wywoływać wilka z lasu”.**

Wilk w kulturze chrześcijańskiej

- W kulturze chrześcijańskiej wilk stał się źródłem wszelkiego zła i występku, będąc symbolem szatana. Uosabiał drapieżność, okrucieństwo, bezwzględność, fałsz, obżarstwo itp.
- Ten wyjątkowo negatywny obraz wilka zmienił święty Franciszek, który kochał wszystko, co żyje i wszystkie zwierzęta uważał za swoich braci.

Wilk w kulturze chrześcijańskiej

- Wilk negatywnie przedstawiany jest w przekazach i podaniach ludowych.
- W wilku mieszkańcy wsi i terenów położonych blisko lasów, uosabiali wszystkie swoje lęki związane z tym, co nieznane.

Wilk w nazwach roślin

Wiele trujących roślin skojarzono z wilkiem: *wilcze jagody*, *wawrzynek wilczełyko*, *wilczomlec*.

pokrzyk wilcza jagoda

wilczomlec

wawrzynek wilczełyko

Istnieje wiele przesądów i stereotypów dotyczących wilka.

Niektóre z nich przedstawiamy i wyjaśniamy.

Wilk - zwierzę wyjątkowo agresywne?

- Wilki zabijają, żeby zdobyć pokarm. Nie mają wyboru, albo zabijają, albo zginą z głodu...

Wilk - zwierzę wyjątkowo agresywne?

-
- A photograph of two wolves in a forest. The wolf on the left is standing on its hind legs, howling with its mouth open. The wolf on the right is standing on all fours, also howling. The background is a dense forest with green foliage.
- Geny brawury i nadmiernej agresji zanikły, ponieważ osobniki nadmiernie napastliwe nie mogły przeżyć walki np. z dorosłym silnym łosiem. Przeżywały osobniki bardziej ostrożne (inteligentniejsze), które rezygnowały z niebezpiecznej sytuacji.

Wilk - zwierzę wyjątkowo agresywne?

- Walka między dwoma dominującymi wilkami o przywództwo w stadzie nie kończy się krwawo, ale odejściem ze stada osobnika pokonanego.

Wilk - krwiożercza bestia atakująca ludzi?

- Nie ma dostatecznych dowodów, aby zwierzęta te zaatakowały człowieka bez powodu. Będą się starały raczej oddalić i wycofać niż stanąć do walki.

Wilk - krwiożercza bestia atakująca ludzi?

Wilk mógłby zaatakować człowieka:

- w akcie samoobrony (kiedy jest zapędzony w pułapkę bez wyjścia, lub kiedy jest ranny, chory czy zniedołężniały i nie może się w porę oddalić),
- w obronie potomstwa,
- gdy jest chory na wściekliznę,
- reagując na zadawany ból.

Wilk zabija dla przyjemności?

- Wilk może instynktownie zabić większą liczbę ofiar niż jest sam w stanie zjeść.
- Dzieje się tak wtedy, gdy jest cały czas pobudzony widokiem uciekających lub szamoczących się ofiar i nadal próbuje je chwycić (co w przypadku zagrody hodowlanej kończy się powodzeniem).

Wilk zabójcą zwierząt gospodarskich?

Wilk jest drapieżnikiem. Żywi się drobnymi zwierzętami, ale także – o ile warunki i liczebność stada na to pozwolą – dużymi zwierzętami kopytnymi (jelenie, sarny, dziki i łosie). Polowania ułatwia mu niezwykła wytrzymałość (potrafi przebyć do 150 km w ciągu doby), potężne kły (do 3 cm długości) i współpraca członków stada. Jednorazowo może zjeść do 10 kg mięsa. Uzupełnieniem jego diety są owoce i runo leśne.

Wilk zabójcą zwierząt gospodarskich?

Przyczyny polowań wilków na zwierzęta hodowlane:

- **Wypas zwierząt gospodarskich zbiega się w czasie z narodzinami i wychowem wilczych szczeniąt – karmienie szczeniąt to priorytet dla wilczej watahy.**

Wilk zabójcą zwierząt gospodarskich?

- **Zwierzęta hodowlane (uwiązane, zamknięte w zagrodach ze złym ogrodzeniem, słabo pilnowane przez ludzi) są łatwym łupem – wilki szybko się uczą korzystania z łatwo dostępnego pokarmu.**

Wilk zabójcą zwierząt gospodarskich?

- **Polowania na wilczą watahę i zabijanie poszczególnych członków stada (rodziny), powoduje jego rozbiecie oraz zwiększa ilość wilków samotnych, które będą polowały na łatwą zwierzynę – w hodowlach.**

Wilk zabójcą zwierząt gospodarskich?

Jak zapobiegać?

- Należy powrócić do dawnych sposobów wypasu przy pomocy psów pasterskich oraz zwiększyć dozór stad.

Motyw wilka w sztuce, literaturze i filmie

Zwróćmy uwagę na bardzo często pojawiający się stereotypowy wizerunek wilka jako krwiożerczej bestii.

Motyw wilka w sztuce, literaturze i filmie

Malarstwo

Alfred Wierusz-Kowalski (1849-1915) – *Napad wilków*

Motyw wilka w sztuce, literaturze i filmie

Malarstwo

Alfred Wierusz-Kowalski (1849-1915) - *Wilk*

Motyw wilka w sztuce, literaturze i filmie

Malarstwo

Alfred Wierusz-Kowalski (1849-1915) – *Stado wilków*

Motyw wilka w sztuce, literaturze i filmie

Malarstwo

Czesław Wasilewski (1875-1947) – *Atak wilków*

Motyw wilka w sztuce, literaturze i filmie

Malarstwo

Józef Chełmoński (1849-1914) – *Napad wilków*

Motyw wilka w sztuce, literaturze i filmie

Malarstwo

Wojciech Kossak (1856-1942) - *W ucieczce przed wilkami*

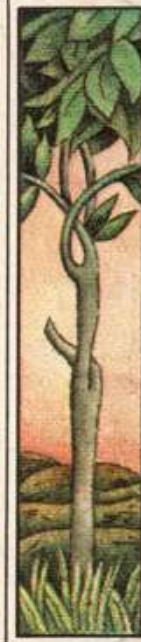
Motyw wilka w sztuce, literaturze i filmie

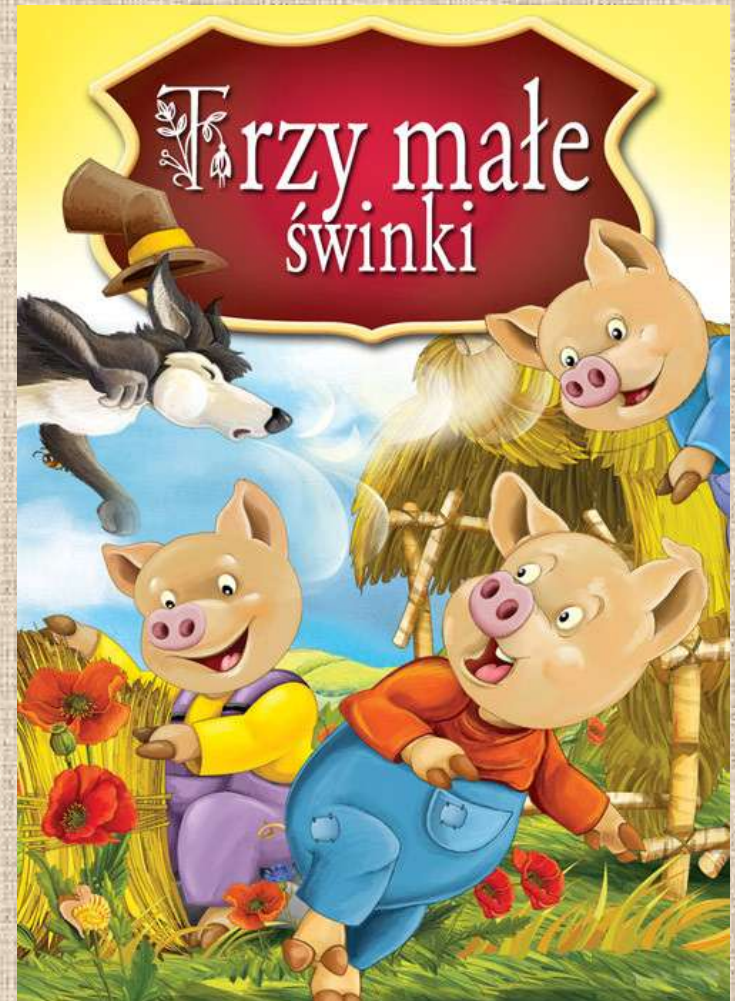
**Kwiatki św. Franciszka –
Wilk z Gubbio**

Motyw wilka w sztuce, literaturze i filmie

Bajki dla dzieci

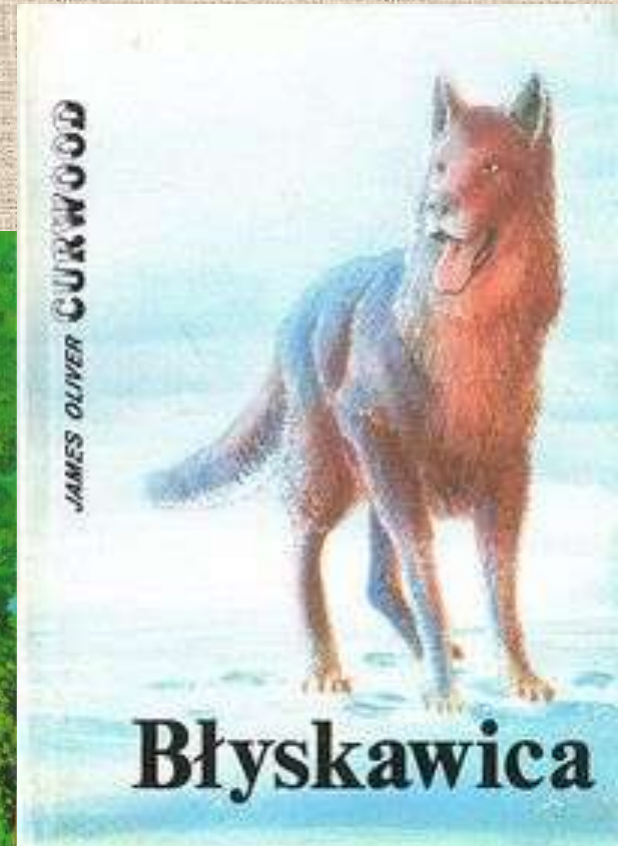
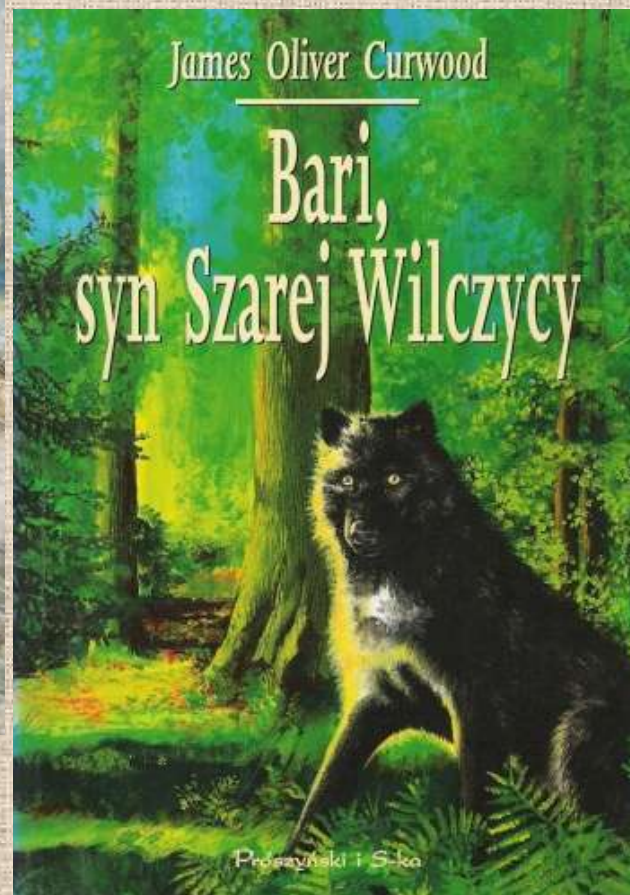
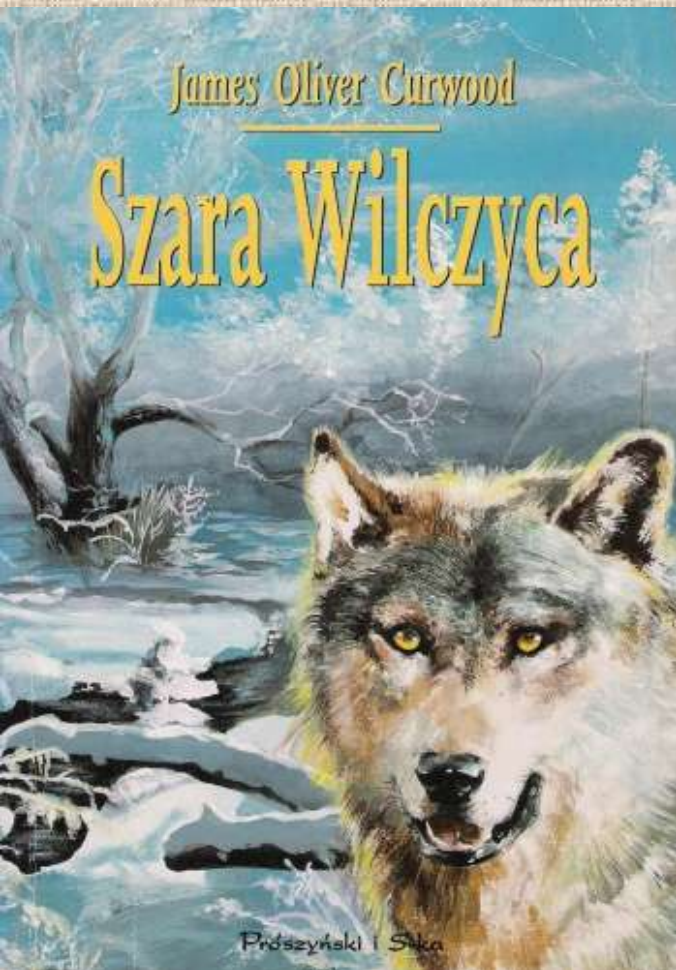

Charles Perrault
CZERWONY KAPTUREK

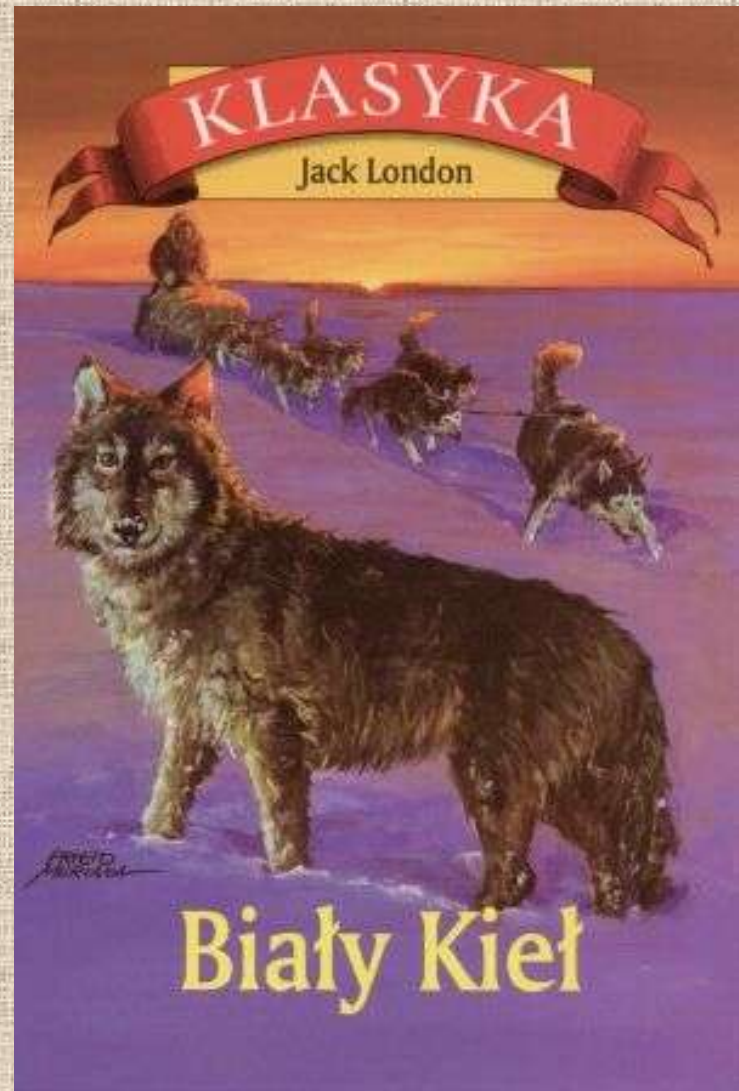
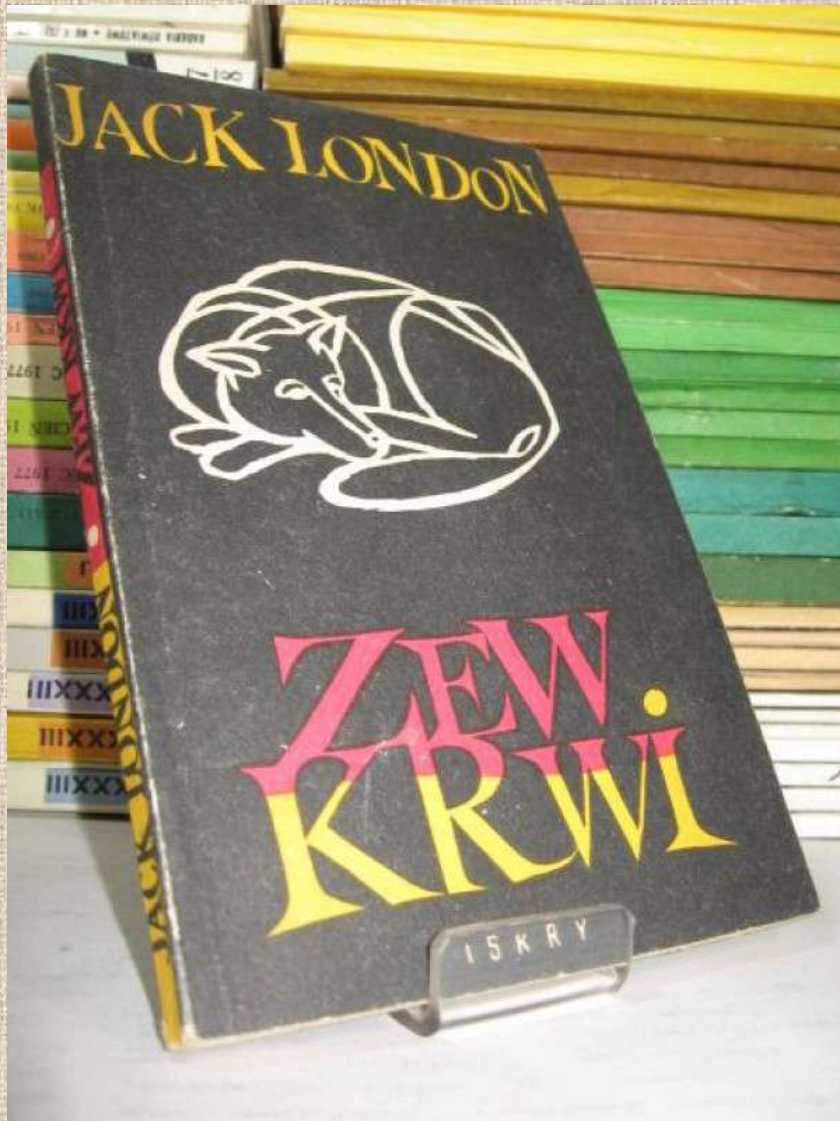
Motyw wilka w sztuce, literaturze i filmie

Literatura przygodowa

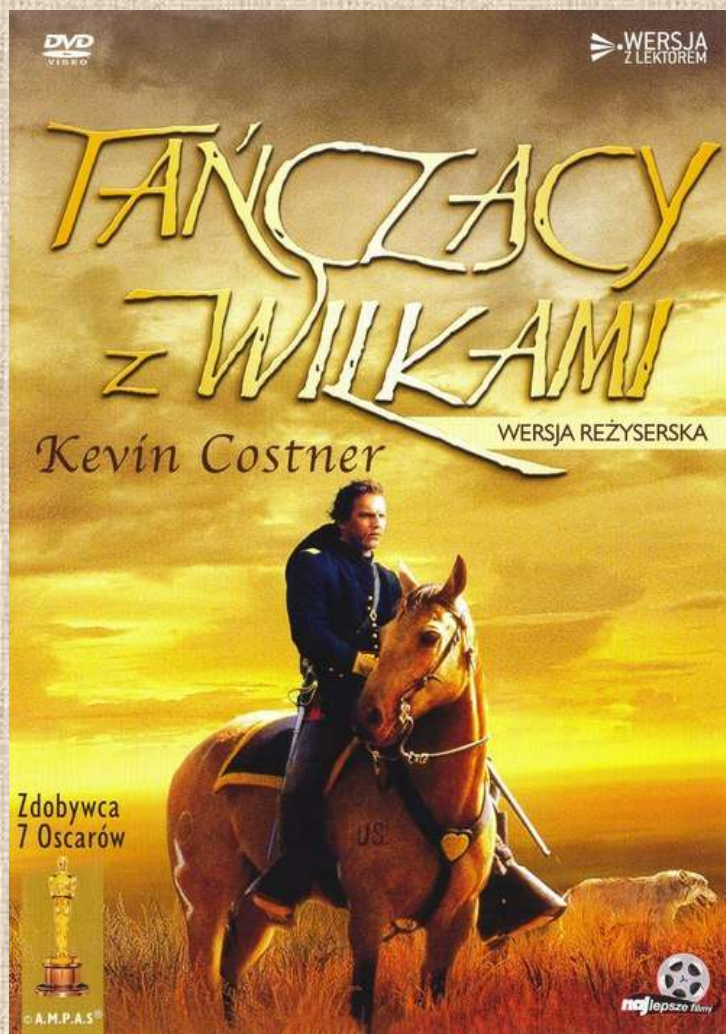
Motyw wilka w sztuce, literaturze i filmie

Literatura przygodowa

Motyw wilka w sztuce, literaturze i filmie

Filmy

Tańczący z wilkami

Motyw wilka w sztuce, literaturze i filmie

Filmy

Wilk

Motyw wilka w sztuce, literaturze i filmie

Film

Przetrwanie

Motyw wilka w sztuce, literaturze i filmie

Film

Saga Zmierzch

Motyw wilka w sztuce, literaturze i filmie

Bajki animowane

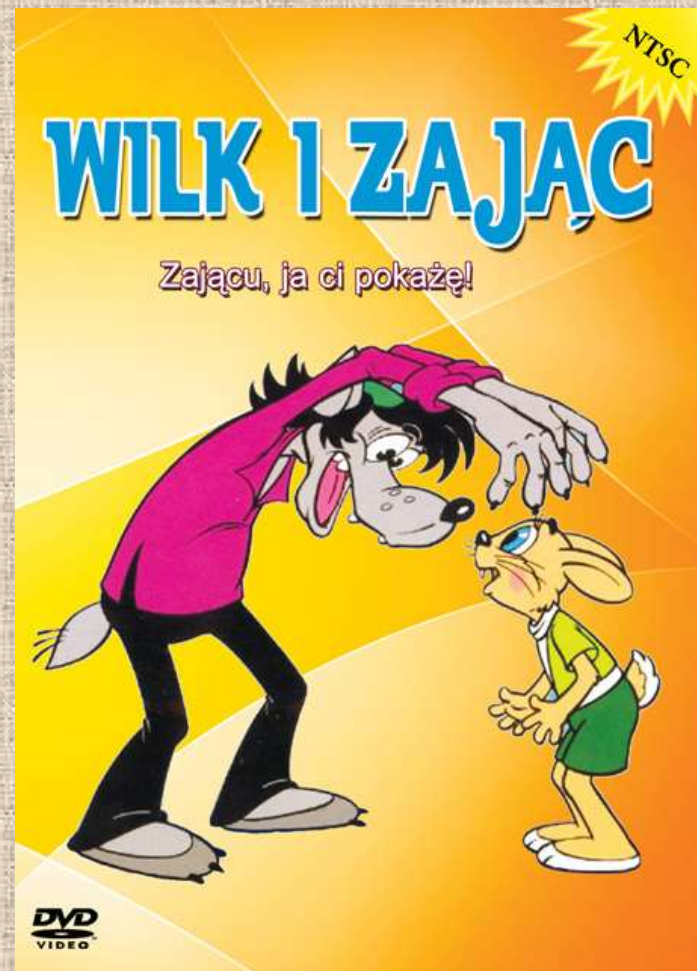

Bajki, na których się
wychowaliśmy

Nasze dzieci już takich oglądać nie będą

WILK I ZAJĄC

Fajna bajka. :)

Motyw wilka w sztuce, literaturze i filmie

Bajki animowane

Wilk w przysłowiach i porzekadłach

- Człowiek od stuleci układa najróżniejsze porzekadła, powiedzenia i rymowanki, których bohaterami są zwierzęta.
- W rzeczywistości to nie zwierzęta są bohaterami tych porzekadeł, ale pewne, najczęściej niechlubne, cechy i przywary człowieka.
- W ludowych powiedzeniach występują głównie niedźwiedź, lew, wrona, lis, pies a także **wilk**.

Przysłowia i powiedzenia o wilkach

- **Natura ciągnie wilka do lasu.**

Wrodzone złe skłonności mogą mieć wpływ na postępowanie człowieka, nawet dobrze wychowanego.

- **O wilku mowa, a wilk tuż.**

Wyrażenie używane, gdy osoba, o której mówimy, nagle się pojawia.

- **Nosił wilk razy kilka, ponieśli i wilka.**

Przez pewien czas komuś udawało się robić coś złego, ale w końcu musiał za to zapłacić.

- **I wilk syty i owca cała.**

Rozwiązanie problemu z korzyścią dla obu stron.

Przysłowia i powiedzenia o wilkach

- **Nie wywołuj wilka z lasu.**
Nie przewiduj pesymistycznie, bo się sprawdzi.
- **Nie taki wilk straszny, jak go malują.**
Coś okazało się prostsze, niż wyglądało na początku.
- **Patrzeć wilkiem na kogoś.**
Odnosić się do kogoś nieufnie, wrogo.
- **Wilczy apetyt.**
Bardzo duży apetyt.
- **Z wierzchu owca, w środku wilk.**
Określenie człowieka, który udaje dobrego, łagodnego i życzliwego, naprawdę mając negatywny stosunek do ludzi i świata.

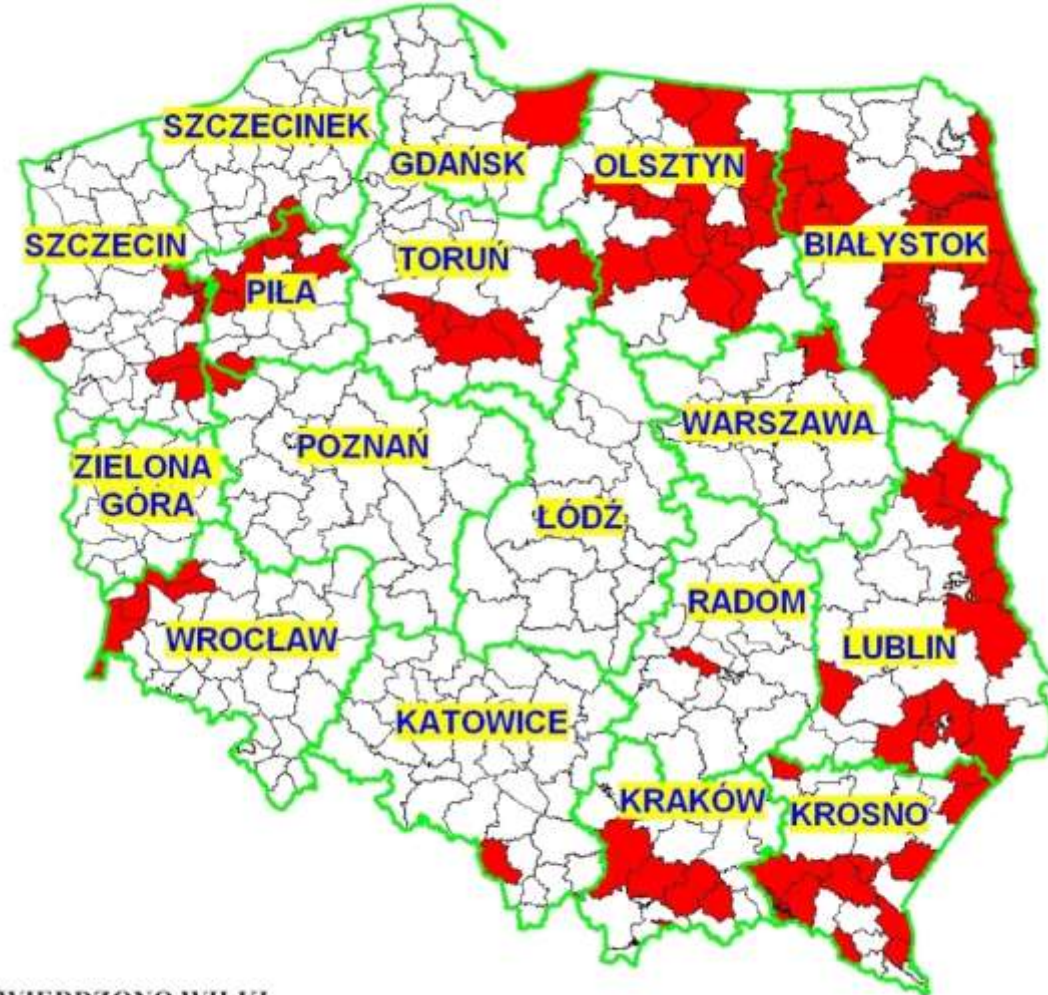
Ochrona wilka

- Ze względu na powodowane szkody w hodowlach gospodarskich, bardzo długo wilki były tępione wszelkimi sposobami.
- Po II wojnie funkcjonował system nagród za zabicie wilka.
- W wyniku tej eksterminacji na początku lat 70-tych XX wieku liczebność wilków w Polsce spadła do ok. 100 osobników.

Ochrona wilka

- **Wilk został objęty ochroną gatunkową na terenie całej Polski w roku 1998.**
- **W Polskiej Czerwonej Księdze wilk ma status gatunku niższego ryzyka, ale bliskiego zagrożenia.**

Obecnie liczebność wilków w Polsce szacuje się na ok. 600-700 osobników.

Najwięcej wilków występuje w Karpatach i Pogórzu Karpackim (ok. 250), na Roztoczu (ok. 80) oraz w puszczach północno-wschodniej Polski (ok. 200).

Kilka odizolowanych watah zamieszkuje kompleksy leśne Polski zachodniej i rozczłonkowane lasy w Polsce centralnej.

Ochrona wilka

- **Największym zagrożeniem dla wilka jest człowiek i jego działania:**
 - Szerokie, ruchliwe, otoczone wysokimi ogrodzeniami nowoczesne drogi są nieprzekraczalnymi barierami.
 - Za mało odpowiednio dużych i gęsto rozmieszczonych przejść dla zwierząt we wszystkich miejscach kolizji dróg z ich szlakami .
 - Coraz gęstsza sieć dróg leśnych, które udostępniają turystom, szczególnie tym zmotoryzowanym i łamiącym prawo, najdalsze zakątki lasów.
 - Coraz mniej jest miejsc, w których drapieżniki (i inne zwierzęta leśne) mogłyby w spokoju wychowywać swoje młode.
 - Kłusownictwo.
 - Odstrzały wilków w krajach sąsiednich - Słowacja, Ukraina, Litwa, Białoruś, Rosja.

Spotkanie z wilkiem

- **Jeśli wilk podchodzi do człowieka, to pewnie jest chory lub jest to pies.**
- **Wilki unikają ludzi, ale są ciekawskie i inteligentne. Gdy spotykają człowieka przyglądają się, czekają aż do ich nozdrzy dotrze nasz zapach, a potem odchodzą.**

Spotkanie z wilkiem

- W momencie spotkania zachowaj spokój i nie prowokuj wilka – nie patrz mu w oczy, nie wykonuj żadnych szybkich ruchów (nawet szeroki uśmiech może być prowokacją).
- Nie uciekaj - wycofaj się spokojnie.
- Podczas spacerów na terytorium wilków unikaj młodników, terenów podmokłych i nie zagłądaj do dużych nor.
- Należy zawiadomić służby leśne o znalezionych martwych wilkach.

**Wilk nie jest zwierzęciem ziejącym nienawiścią,
ani też nie jest maskotką do przytulania,
nie jest ani niebezpieczny, ani sympatyczny.
Jest po prostu jednym z wielu gatunków zwierząt
prześladowanych przez człowieka,
który potrzebuje miejsca do życia.**

Andrzej Bereszyński

Bibliografia

1. Dudek: *Wilk - zabójca czy łagodny baranek? Próba obalenia stereotypów*. [online]. [dostęp: 5 czerwca 2013]. Dostępny w World Wide Web:
<http://przyroda.osiedle.net.pl/teksty/wilk1.htm>
2. *Gdy spotkamy wilka?* [online]. [dostęp: 5 czerwca 2013]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.birkut.strefa.pl/page35.html>
3. Wiadomości na stronie <http://www.wilk.pentex.pl/char.php>
4. *Spotkania z drapieżnikami*. [online]. [dostęp: 5 czerwca 2013]. Dostępny w World Wide Web:
<http://www.polskiwilk.org.pl/jesli-spotkasz-wilka>
5. Wierzbowska Izabela: *Wilk*. Kraków: Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych, 2010. ISBN 978-83-62598-03-8
6. *Wilczym tropem*. W: Wielkie koncerty polskiej przyrody. [płyta CD]. Nowy Bedoń: Ośr. Rozwojowo-Wdrożeniowy Lasów Państwowych, [2003]. Nagranie nr 20
7. *W słowach kilku o wydrze, bobrze i wilku ...* [online]. [dostęp: 5 czerwca 2013]. Dostępny w World Wide Web:
http://wspolistnienie.eco.pl/wbw/prezentacja/wilk/mlodziez/wyg_lad_przystosowanie.html